

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Suomen Fysioterapeutit kiittää mahdollisuudesta lausua arviomuistiota sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) kehittämistarpeita.

Valtaosa fysioterapiapalveluja tuottavista yrityksistä on itsenäisiä ammatinharjoittajia tai mikro- ja pk-yrityksiä. Fysioterapiapalveluita tuottavien yrittäjien elinkeinotoimintaan valvontalailla ja siihen liittyvillä rekisteröintitoimilla on osoittautunut olevan suuri merkitys. Soteri-rekisteröinnin ruuhkautuminen ja sen seuraukset ovat vaikeuttaneet palveluntuottajien elinkeinoja huomattavasti. Palveluntuottajille soteri-rekisterin toimivuus, viranomaismenettelyjen ja tulkintojen ennakoitavuus ovat ratkaisevia elinkeinon harjoittamisen edellytyksiä. Valvontalakia ja sen toimivuutta tulisi tarkastella myös perusoikeuksien näkökulmasta, se ei saa vaikeuttaa elinkeinovapautta.

Suomen Fysioterapeutit pitää myös tärkeänä, että valvontalain epäselvät tai monimuotoiset tulkinnat tulisi tarkentaa jo laissa selkeämmiksi. Nämä tulkinnat johtavat epäselviin päätöksiin joissa eri viranomaiset antavat samaan kysymykseen erilaisia vastauksia. Yrittäjät tarvitsevat elinkeinotoimintansa tuottamiseksi ennustettavia ja selkeitä ohjeita ja säädöksiä. Muistiossa on nostettu esiin fysioterapia-alallakin esiintyvää vastikkeetonta palvelua tai tilapäistä työskentelyä ja näihin liittyviä epäselvyyksiä. Työelämän muutokset entistä monimuotoisemmaksi aiheuttavat tarvetta myös tähän liittyvien säädösten osalta tarkastelua työelämän lähtökohdista.

Valvontalain keskeisistä käsitteistä palveluyksikkö on aiheuttanut paljon epäselvyyttä fysioterapiapalveluntuottajissa. Moni yksintoimiva palveluntuottaja kokee palveluyksikön ja palvelupisteen sekoittuvan ja näiden rekisteröinneissä onkin ollut paljon epäselvyyksiä ja virheitä. Lisäksi näihin liittyvät maksut ja oma hallinnollinen työ koetaan kohtuuttomiksi.

Koemme tärkeäksi edellä kerrottuun liittyen yksinkertaistaa hallinnollista byrokratiaa, erityisesti yksintoimivien palveluntuottajien osalta. Yksintoimivat palveluntuottajat antavat tällä hetkellä monesti samat tiedot useaan kertaan ja maksavat tästä vielä korkean maksun. Yksinkertaistamalla rekisteröintiä myös viranomaisen työ helpottuu ja nopeutuu. Onko erillisten palvelupisteiden rekisteröinti ylipäättään tarpeellinen, sehän on rekisteritekninen asia kuten muistiossa mainitaan.

Palvelupistetason rekisteröinti nimenomaisesti aiheuttaa paljon hallinnollista työtä, korkeita lisäkustannuksia ja valvovalle viranomaiselle rekisteröintiruuhkaa.

Yleisellä tasolla koemme hienona että valvontalakia lähdettiin kehittämään omavalvonnan ja siihen liittyen palveluntuottajan luotettavuuden näkökulmasta. Riskiperusteisuus on tähän hyvä tulokulma. Tähän liittyen on kuitenkin mielestämme tärkeää että vaatimuksissa ja edellytyksissä huomioidaan pienten yritysten osalta toiminnan laajuus ja luonne. Ongelmia on aiheuttanut se että vaaditaan pieneltä yhden hengen yritykseltä samanlaiset selvitykset kuin suurilta maan laajuisilta toimijoilta.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

Suomen Fysioterapeutit katsoo palveluntuottaja ja palveluysikkötason erittelyn edelleen tarpeelliseksi. Käsityksemme mukaan palveluntuottajilla on rekisteröintiin liittyen suurempana ongelmana ollut palveluysikköön ja palvelupisteeseen liittyvät asiat.

Valvontalain 5 §:ään lisättiin 1.1.2025 väliaikaisesti uusi 3 momentti, jonka mukaan sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, palveluntuottaja, jonka 9 §:ssä tarkoitettu asiakas- ja potilastyöhön osallistuva henkilöstö muodostuu yhdestä henkilöstä ja joka on tehnyt 16 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut hakemukset ja antanut mainituissa momenteissa tarkoitetut tiedot palveluntuottajaksi rekisteröintiä ja palveluysikön rekisteröintiä varten, saa aloittaa toimintansa tai toteuttaa muutoksen noudattaen tämän lain säännöksiä, kunnes 21 §:n 2 momentissa tarkoitettu rekisteröintipäätös on tehty. Väliaikainen sääntely on voimassa 31.12.2026 saakka.

Suomen Fysioterapeuttien näkemys on että tästä väliaikaisesta sääntelystä pitäisi tehdä pysyvä muutos valvontalakiin. Tällä varmistetaan että elinkeinon harjoittaminen ei vaarannu ja turvataan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ja palveluiden saatavuus. Fysioterapiapalveluiden tuottaja on koulutuksen saanut terveydenhuollon laillistettu ammattihenkilö, emmekä koe että tässä syntyisi erityinen riski asiakas- ja potilasturvallisuuden vaarantumiselle.

Koemme merkittäväksi myös kommentoida tähän liittyen Valviran näkemystä väliaikaisen muutoksen tuomista lisätöistä ja -kuluista heille. Haluamme muistuttaa että Soteri-rekisteri otettiin käyttöön keskeneräisenä, sitä on korjailtu ja säädetty nyt reilut 2 vuotta, sen täyttöohjeet olivat alusta erittäin puutteelliset ja niitäkin on jatkuvasti päivitetty. Tulkinnat ja toiminta-ohjeet ovat myös eläneet koko tämän ajan. Kaikesta tästä on itseasiassa kärsinyt kaikkein eniten rekisteröityvä palveluntuottaja jonka nyt halutaan maksavan rekisteröintiin liittyen korkeampia maksuja koska välillinen työ rekisteriviranomaisella on kasvanut. Tärkeintä olisi korjata rekisteri sellaiseksi että sen käyttäminen ja täyttö onnistuu virheettömästi ja tätä kautta myös maksut laskisivat.

Pidämme kannatettavana että selvitetään yleisiin edellytyksiin liittyen mahdollisuutta rekisteröityä ns kevytyrittäjänä ilman y-tunnusta. Työn murroksessa ei pitäisi luoda keinotekoisia rajoja vaan mieluummin mahdollistaa eri tavoin työn teko.

Palveluysikön vastuuhenkilö-asian kohdalta pidämme merkittävänä palveluysikkökohtaista vastuuhenkilöä tai henkilöitä. Koemme myös merkittäväksi että vastuuhenkilöllä on kokemus ja osaaminen toimialasta, siksi toimialakohtaisuus pitäisi myös huomioida. Tällä hetkellä vastuuhenkilöillä on usein hyvin laajoja kokonaisuuksia eikä varsinaista substanssiosaamista juurikaan tietystä toimialasta. Lisäksi heidän mahdollisuus suorittaa omavalvontaa on usein vastuun laajuuden takia vaikeaa mikä myös heikentää asiakas- ja potilasturvallisuutta.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

Muistiossa nostetaan esiin julkisen tietopalvelun merkitys ja tavoite. Sen mukaan palveluntuottajien rekisteristä voidaan julkaista yleisen tietoverkon kautta henkilötunnusta lukuun ottamatta hyvin laajasti tietoja palveluntuottajasta. Suomen Fysioterapeutit pitää merkittävänä että yksin toimivat palveluntuottajat voivat edelleen rajata tietojensa julkisuutta, esimerkiksi osoite – ja muita yhteystietoja. Näemme tässä esityksessä nimenomaisesti julkisen tietoverkon osalta laajan turvallisuus- ja tietosuojariskin yksittäisen toimijan osalta.

Suomen fysioterapeuttien näkemyksen mukaan fysioterapeuttiyrittäjät kokevat Soteri-rekisteröinnin velvoitteet raskaaksi suhteessa omaan toimintaansa. Tarkan ja laajan tietojen annon seurauksena hallinnollinen taakka ja kustannukset ovat kasvaneet kohtuuttomiksi. Samalla rekisterin käsittelyajat ovat venyneet ja palvelu ruuhkautunut. Suomen Fysioterapeutit näkeekin merkittäväksi että koko lupaprosessia mietitään ja kehitetään erikokoiset toimijat, toimiala ja palvelun luonne huomioiden.

Mielestämme:

- on luotava selkeät käsittelyajat, tavoite oikeusasiamiehen linjauksesta max. 3 vkoa
- rekisteröinnin tietosisältövaatimuksia selkeytetään ja automatisoidaan täyttöprosessia jolloin rekisteröijä vie tiedon suoraan rekisteriin oikein ja halutun muotoisena.
- huomioidaan toiminnan koko ja laajuus rekisteröinnin tietotarpeessa. Pienille toimijoille kevyempi malli.
- merkitykseltään vähäiset muutokset voidaan toteuttaa ilmoitusmenettelyllä ilman uutta rekisteröintipäätöstä, samalla selkiytetään olennaisen muutoksen ja vähäisen muutoksen käsitettä (esim osoitteen muutos) ja tiedotetaan tästä riittävän laajasti. Nyt esim sisäiset linjaukset ovat rekisteröintiä tekeviltä piilossa.
- huomioidaan alihankkijoina toimivien osalta palveluiden ostajan rekisteröinnit palveluyksiköistä ja palvelupisteistä niin että alihankkijalta ei enää vaadittaisiin rekisteröintiä palvelupisteiden osalta vaan se tulisi osana ostajan rekisteröintiä.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

Suomen Fysioterapeutit pitävät omavalvonnan painottamista kannatettavana tavoitteena. Käytännössä omavalvontaa koskevat velvoitteet ovat kuitenkin lisänneet monelle pienyrittäjälle hallinnollista taakkaa. Jos yrittäjän toiminta ei juurikaan ole vuosien aikana muuttunut, tuntuu kohtuuttomalta vaatia häntä päivittämään omavalvontasuunnitelmansa 4 kk välein ja julkaisemaan se. On myös hyvä kysyä ketä varten tällaisessa tapauksessa tätä suunnitelmaa itseasiassa tehdään. Mielestämme omavalvontasuunnitelma tulee päivittää jos toiminnassa tapahtuu sellaisia muutoksia jotka vaikuttavat omavalvontaan.

Myös tämän asian kohdalla tulisi vaatimuksissa olla joustoa ja se tulisi suhteuttaa jälleen toiminnan laajuuteen ja tuotettavaan palveluun.

Kommenttine arviomuistion luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

Mielestämme muutaman vuoden voimassa olleen valvontalain ja soteri-rekisterin opit kannattaa hyödyntää. Palautetta onnistumisista ja epäonnistumisista pitää kerätä ja toimintaa kehittää niin että valvojan viranomaisen ohjaus ja neuvonta osuu palvelua käyttävien tarpeisiin. Koemme myös tärkeäksi kehittää viestintää palvelunkäyttäjille.

Kommenttine arviomuistion luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

Nostamme myös tässä kohdin esiin että julkisen rekisterin tietosisältöjen osalta järjestelmä ei saisi aiheuttaa erityisesti yksinyrittäjille tarpeettomia tietoturva- tai yksityisyydensuojariskejä.

Haluamme kiinnittää huomiota myös lupa- ja rekisteröintimenettelyihin liittyviin maksuihin. Rekisteröintiä, muutoksia ja valvontaa koskevat maksut muodostavat erityisesti pienille palveluntuottajille ja itsenäisille ammatinharjoittajille merkittävän kustannuserän, joka yhdessä hallinnollisen kuormituksen kanssa voi estää tai hidastaa toiminnan aloittamista ja kehittämistä. Suomen Yrittäjät katsoo, että rekisteröinti- ja muutospäätöksiin liittyviä maksuja tulee arvioida kriittisesti ja kohtuullistaa erityisesti matalariskisissä ja vähäisissä muutostilanteissa. Toimiva ja sujuva rekisteröintijärjestelmä edellyttää myös sitä, ettei maksuista muodostu elinkeinon harjoittamisen estettä.

Tietojen ajantasaisuus ja virheellisten rekisterimerkintöjen korjaamisen helppous ovat keskeisiä järjestelmän luotettavuuden kannalta.

Kommenttine arviomuistion luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

Arvio muistiossa ehdotetaan julkisten palveluntuottajien rekisteröintivelvollisuuden siirtymäajan pidentämistä. Reilussa kahdessa vuodessa on selvinnyt, että rekisteröintijärjestelmän kapasiteetti ja toimivuus eivät vielä ole sillä tasolla, että julkisen sektorin voisi rekisteriin liittää ilman riskiä uusista ruuhkista.

Suomen Fysioterapeutit haluaa muistuttaa kuitenkin siirtymäajan pidennykseen liittyen että alun perin on luvattu maksujen kohtuullistuvan kun mukaan tulee julkisen sektorin toimijat jakamaan kustannuksia. Nyt erityisesti yksintoimivissa ja pk-yrityksissä kohtuuttomaksi koettu maksutaakka on yksityisellä sektorilla. Jos julkisten palveluntuottajien mukaantuloa siirretään vielä pidemmälle, on maksujen kohtuullistaminen tehtävä muilla tavoin siihen saakka.

Kommenttine arviomuistion luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

Varautumista ja jatkuvuudenhallintaa koskevien veloitteiden osalta yksintoimivien ja pienien palveluntuottajien vaatimusten tulee olla toiminnan laajuus, koko ja riskit huomioon ottava. Näistä ei pidä syntyä kohtuuttomia suunnittelu- ja dokumentointivelvoitteita.

Suomen Fysioterapeutit kokee tärkeänä että Valtakunnallisen Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen toiminta turvataan jatkossakin.

Muut kommenttine arviomuistiosta

Suomen Fysioterapeuttien näkemyksen mukaan arviomuistio kuvaa hyvin ja tuo esiin laajasti valvontalakiin liittyviä ongelmia ja erilaisia näkemyksiä. Keskeiseksi ongelmaksi on mielestämme muodostunut lain tulkinta ja käytännön toteutus.

Rekisteröintiprosessi on vaikeuttanut palveluntuottajaksi pääsyä, se on tuonut paljon lisää hallinnollista työtä erityisesti pienille toimijoille ja sen kustannukset varsinkin pienille toimijoille ovat karanneet täysin käsistä.

Koemme erittäin tärkeäksi rekisteröintiprosessin keventämistä, viemistä enemmän suuremman riskinperusteisuuden suuntaan ja korjaamista niin että se huomioi erikokoiset ja laajuiset palveluntuottajat kohtuullistamalla vaatimuksia ja velvoitteita.

Suomen Fysioterapeutit pitää merkittävänä että jatkovalmistelussa tilapäinen sääntely yksintoimivien rekisteröinnin osalta vakinaistetaan. Pienten palveluntuottajien osalta sääntelyä tulisi keventää ja maksuja kohtuullistaa tämän myötä. Rekisteröintiprosessin kehittämistä sujuvammaksi hyötyy varmasti kaikki.

Mäkelä Jarmo
Suomen Fysioterapeutit ry